

Агату Крісті знають у всьому світі як королеву детективу. Близько мільярда примірників її творів продано англійською мовою, ще один мільярд — у перекладі 100 іноземними мовами. Вона — найпопулярніший автор усіх часів і всіма мовами, а за кількістю видань поступається лише Біблії та твору Шекспіра. Вона — автор 80 детективних романів та збірок оповідань, 19 п'єс і 6 романів, опублікованих під ім'ям Мері Вестмейкот.

Перший роман Агати Крісті — «Таємнича пригода в Стайлзі» — був написаний наприкінці Першої світової війни, у якій письменниця брала участь, перебуваючи у волонтерському медичному загоні. У цьому романі вона створила образ Еркюля Пуаро — маленького бельгійського детектива, якому судилося стати найпопулярнішим героєм у літературі детективного жанру після Шерлока Холмса. Цей роман був опублікований у видавництві «Бодлі-Гед» у 1920 році.

Після цього Агата Крісті щороку видавала по книжці, а в 1926 році написала свій шедевр — «Убивство Роджера Екрюйда». То була її перша книжка, опублікована видавництвом «Колінз», що започаткувала плідну й ефективну співпрацю автора з видавництвом, яка тривала 50 років і спричинилася до створення 70 книжок. «Убивство Роджера Екрюйда» стало також першою книжкою Агати Крісті, яка була інсценована — під назвою «Алібі» — й успішно поставлена на сцені одного з лондонських театрів Вест-Енду. «Пастка на мишей» — найславетніша п'єса письменниці — була вперше

поставлена в 1952 р. і не сходить зі сцени протягом найтривалішого часу в історії театральних вистав.

У 1971 р. Агата Крісті отримала титул Дами Британської Імперії. Вона померла в 1976 р., а кілька її творів вийшли друком помертно. Найуспішніший бестселер письменниці — «Сонне вбивство» — з'явився друком дещо згодом у тому ж таки році, після чого вийшли її автобіографія та збірка оповідань «Останні справи міс Марпл», «Пригода в затоці Поленза» й «Поки триває світло». У 1998 р. «Чорна кава» стала першою з п'єс Агати Крісті, на сюжеті якої інший автор, Чарлз Осборн, побудував свій роман.

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Оголошено вбивство

I

Щоранку від о пів на восьму до пів на дев'яту, крім неділь, Джонні Бат об'їздив на велосипеді село Чипінг-Клегорн, голосно насвистуючи крізь зуби, зупинявся біля кожного будинку чи котеджу й засовував до поштової скриньки ті вранішні газети, які господар передплатив у містера Тотмена, власника газетного кіоску на Гай-стріт. Так, полковникові та місіс Істербрук він привозив «Таймс» і «Дейлі Грєфік», місіс Светенгем — «Таймс» та «Дейлі Воркер», міс Гінчкліф та міс Мергатройд — «Дейлі Телеграф» і «Нью-Кронікл», міс Блеклок — «Телеграф», «Таймс» і «Дейлі Мейл».

У всі ці будинки й практично в кожен дім у Чипінг-Клегорні він щоп'ятниці доставляв також по примірнику місцевої газети «Норт-Бенгем Ньюс енд Чипінг-Клегорн Газет», яку в селі називали просто «Газетою».

Отже, щоранку в п'ятницю, скинувши побіжним поглядом на заголовки в одній із центральних газет

(Міжнародна напруженість зростає! Сьогодні відбудеться Асамблея ООН! Поліція шукає вбивцю білявої машиністки! Три шахти простоюють. Двадцять троє людей померли від харчового отруєння в готелі «Сісайд» і таке інше.),

більшість жителів Чипінг-Клегорна нетерпляче розгортали «Газету» й поринали в місцеві новини. Після побіжного погляду на розділ листів (де знаходили свій повний вираз люта ненависть і ворожнеча) дев'ятеро з десятих передплатників починали уважно читати приватні оголошення. Тут упереміш друкувалися повідомлення про продаж нерухомої власності та про розшук осіб, підозрюваних у скоєнні злочину, про винайм домашніх робітниць, про собак, про свійських тварин і птицю — одне слово, усе те, що могло зацікавити жителів невеличкого села Чипінг-Клегорн.

П'ятниця 29 жовтня не була винятком.

II

Місіс Светенгем відкинула з чола свої гарненькі сиві кучері, розгорнула «Таймс», ковзнула тьмяним поглядом по сторінці ліворуч, дійшла висновку, що «Таймс», за своїм звичаєм, приховує цікаві новини в такий спосіб, що шукати їх марно, скинула оком на інформацію про народження, одруження та смерті, приділивши найбільшу увагу повідомленням про смерть; потім, виконавши в такий спосіб свій обов'язок, відклала «Таймс» і нетерпляче схопила «Чипінг-Клегорн Газет».

Коли через хвилину до кімнати увійшов її син Едмунд, вона вже цілком заглибилася в читання приватних оголошень.

— Доброго ранку, любий, — сказала місіс Светенгем. — Смідли продають свій «даймлер». Вони купили його ще в тридцять п'ятому — давненько вже, хіба ні?

Син щось буркнув під ніс, узяв дві вуджені рибини, налив собі філіжанку кави, сів за стіл і розгорнув «Дейлі Воркер», яку прихилив до тостера.

— «Продаються цуценята бул-мастифа», — прочитала вголос місіс Светенгем. — Бігме, не розумію, як люди при-

мудряються сьогодні годувати великих собак, — я справді *не розумію*... Ти диви, Селіна Лоренс знову шукає собі кухарку. Якби вона звернулася до мене, я сказала б їй, що давати такі оголошення в газетах — тільки час марнувати. Вона не повідомляє своєї адреси, а дає тільки номер поштової скриньки — якби вона порадилася зі мною, я сказала б їй, що це фатальна помилка, слуги нині зголошуються лише на ті повідомлення, де названо адресу працедавця. І вимагають, щоб її було названо зрозуміло й чітко... «Штучні зуби» — диво та й годі, чому сьогодні такий попит на штучні зуби? «Надзвичайно низькі ціни... Чудові цибулини. Наш найкращий сорт». Якщо вони справді найкращі, то чому ціни на них низькі?.. А ось де: «Дівчина шукає цікаву посаду. Хоче подорожувати?.. «Такси...» Мені ніколи не подобалися такси — і не тому, що це собака німецький, ми давно вже подолали упередження проти німців — просто вони мені не подобаються та й годі. Так, місіс Фінч, чого вам треба?

Двері прочинилися, й у них просунулися голова й тулуб жінки з похмурим виразом обличчя, в потертому оксамитовому береті.

— Доброго ранку, мем, — сказала місіс Фінч. — Ви дозволите мені тут прибрати?

— Зачекай. Ми снідаємо, — сказала місіс Светенгем. — Ще не закінчили снідати, — додала вона тоном вибачення.

Скинувши поглядом на Едмунда та його газету, місіс Фінч зневажливо пирхнула й зачинила двері.

— Я тільки почав снідати, — сказав Едмунд, а його мати зауважила:

— Ліпше ти не читав би тієї жахливої газети, Едмунде. Місіс Фінч терпіти її не може.

— Не розумію, що має місіс Фінч до моїх політичних поглядів.

— Якби ти бодай належав до робітників, — пояснила свою думку місіс Светенгем. — А ти взагалі нічого не робиш.

— Це велика неправда, — обурено заперечив Едмунд. — Я пишу книжку.

— Я маю на увазі справжню роботу, — сказала місіс Светенгем. — А місіс Фінч нам дратувати не можна. Якщо вона почне нас недолюблювати й перестане приходити, де ми знайдемо іншу хатню робітницю?

— Ми дамо оголошення в «Газету», — сказав Едмунд, посміхаючись.

— Я вже тобі сказала, це нічого не дасть. Тепер, якщо в родині немає старої няньки, яка робить усю домашню роботу й готує на кухні, то справи в такої родини кепські.

— А чому тоді в нас немає старої няньки? Чому ти не подбала, щоб вона була в мене? Про що ти думала?

— У тебе була індійська нянька, любий.

— Ти виявилася непередбачливою матір'ю, — промурмотів Едмунд.

Місіс Светенгем знову поринула в хащі приватних оголошень.

— «Продається не нова газонокосарка». Цікаво... Господи, що за ціна!.. Знову такси... «Напиши мені або якимось дай знати про себе, я в розпачі. Твій Вовчик». Якими дурними прізвиськами люди іноді себе називають!.. «Продаються цуценята кокер-спанієля». Ти пам'ятаєш нашу любу Сьюзен, Едмунде? Вона була кмітливіша за деяких людей. Розуміла кожне слово, яке ти їй скажеш... «Продається буфет у стилі шератон. Справжня сімейна реліквія. Місіс Лукас, «Даяс-Хол»...» Яка ж вона брехлива, ця жінка! Шератон, ви тільки подумайте!..